

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania [...] A. [...] s.c. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
z udziałem zainteresowanych M. O., E. P.
o ubezpieczenie społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 18 stycznia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 maja 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza solidarnie od J. J., M. K., A. M., [...] V. Sp. z o.o. w O. - wspólników [...] A. [...] s.c. w O. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Odwołujące się [...] A. [...] s.c. w O. wniosło skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 maja 2016 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciło naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie: art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez brak w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego jednoznacznego wyjaśnienia przyjętej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny w żadnym miejscu uzasadnienia wyraźnie nie wyartykułował, czy ustalenia Sądu Okręgowego przyjmuje za swoje i

je podziela, czy też je zmienia, a jeśli tak, to w jakim zakresie i dlaczego to czyni, co nie pozwala na odtworzenie stanu faktycznego, w oparciu o który Sąd ferował wyrok; art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez pominięcie w rozważaniach Sądu Apelacyjnego istotnej części materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie zebranego przez Sąd Okręgowy, a w szczególności utworów wykonanych przez zainteresowanych, zeznań J. M., M. K., M. T., D. T. i A. D., znajdujących się w załącznikach do protokołu kontroli, głównie na okoliczność przedmiotów umów o dzieło, charakteru autorskiego przedmiotu umów o dzieło, sposobu odbierania przedmiotów umów przez skarżącego i dokonywania weryfikacji przedmiotu umów pod kątem wad dzieła, co miało wpływ na nieustalenie prawidłowej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i tym samym na nieprawidłowe zastosowanie prawa materialnego; art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niedokonanie należytej kontroli instancyjnej i nierozpoznanie wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, brak bowiem w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego odniesienia do zarzutów apelacji podniesionych w zakresie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., tj. braku wyjaśnienia w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia dlaczego Sąd Okręgowy pominął wniosek skarżącego o powołanie biegłego z zakresu prawa autorskiego w celu wydania opinii, czy czynności wykonane przez zainteresowanych stanowią utwór w myśl art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 880), a tym samym korzystają z ochrony przewidzianej dla przedmiotu umowy o dzieło - co miało wpływ na nieustalenie prawidłowej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i tym samym na nieprawidłowe zastosowanie prawa materialnego. Zarzucono nadto naruszenie prawa materialnego: art. 627 k.c. w związku z art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, przez błędną ich wykładnię i niezastosowanie tych przepisów, pomimo że zawarte umowy, z uwagi na ich przedmiot, miały charakter umów o dzieło; art. 750 k.c., przez błędną jego wykładnię i zastosowanie tego przepisu, pomimo że zawarte umowy nie miały charakteru umów o świadczenie usług, do których należy stosować odpowiednie przepisy dotyczące umów zlecenia; art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń

społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.), przez błędne przyjęcie, że zainteresowani podlegali ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartych umów cywilnoprawnych.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że „występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące charakteru prawnego umów zawartych między stronami i nazwanymi umowami o dzieło, a mianowicie, czy te umowy mogą być traktowane jak umowy o dzieło w rozumieniu art. 627 i następnych k.c. w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, czy też jako umowy o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c., do których znajdują zastosowanie przepisy o zleceniu - art. 734 i następne k.c.; a mianowicie niezbędne jest dokonanie oceny charakteru prawnego umów, na podstawie których zainteresowani tworzyli utwory dla dzieci i następnie prezentowali je podczas zajęć z dziećmi przedszkolnymi.”.

Ponadto skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na to, że wyrok Sądu Apelacyjnego narusza art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., ponieważ w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego brak jednoznacznego wyjaśnienia przyjętej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, dodatkowo wyrok Sądu Apelacyjnego narusza art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., ponieważ brak w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego odniesienia do zarzutów apelacji w zakresie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., to jest braku wyjaśnienia w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia pominięcia przez Sąd Okręgowy następujących dowodów: autorskich materiałów do zajęć wykonanych przez zainteresowaną, oraz niewyjaśnienia w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia, dlaczego Sąd pominął wniosek powoda o powołanie biegłego z zakresu prawa autorskiego w celu wydania opinii, czy czynności wykonane przez zainteresowaną stanowią utwór w myśl art. 1 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a tym samym korzystają z ochrony przewidzianej dla przedmiotu umowy o dzieło.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wskazane przez skarżącego zagadnienie prawne „dotyczące charakteru prawnego umowy zawartej między stronami i nazwanej umową o dzieło, a mianowicie, czy ta umowa może być traktowana jak umowa o dzieło czy też jako umowa o świadczenie usług”, nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 ust. 1 k.p.c. Jest nim bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem

prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednorodność dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Innymi słowy, zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi mieć charakter

ściśle jurydyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych oraz służyć wyjaśnieniu prawa, a nie ocenie ich subsumcji pod określoną normę prawną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 555/16, LEX nr 2255332). Nie może więc mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 600/14, Legalis nr 1231914).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam

zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliło się stanowisko, że uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, z powodu których orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wydaniu wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (a w stosunku do orzeczenia sądu drugiej instancji - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu drugiej instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352 oraz z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, LEX nr 2009730; z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX 109420, a także postanowienia z dnia 20 lutego 2003 r., II CKN 1138/00, LEX nr 78271 oraz z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 1368/00, LEX 54382). Takiego zarzutu nie można postawić Sądowi Apelacyjnemu, który wskazał, że zainteresowane w ramach zawartych umów zobowiązały się do nauczania dzieci w przedszkolach języka angielskiego przy pomocy zabaw, śpiewania prostych piosenek w tym języku, nauki prostych angielskich zdań. Lekcje z dziećmi w przedszkolach zainteresowana przeprowadzała w ciągu 30 minut, wynagrodzenie było ustalane w stawce godzinowej, czynności te miały charakter powtarzalny, a zainteresowana nie miała swobody w wyborze miejsca świadczenia umowy. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo ocenił, że była to umowa starannego działania w postaci świadczenia usług, podobna do zlecenia - art. 750 k.c. Przyjął również, że Sąd pierwszej instancji dysponował

wystarczającym materiałem dowodowym, pozwalającym na wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia, a kluczowym dowodem w sprawie były sporne umowy oraz faktyczne czynności wykonywane przez zainteresowaną opisaną przez nią samą i dołączone do akt kontroli.

Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2015 r., II CSK 265/15, LEX nr 2148629). Sąd Apelacyjny wskazał, że do wyłącznej kompetencji Sądu należy ustalenie i ocena faktów oraz że niedopuszczalne jest przeprowadzenie opinii co do prawa, gdyż pojęcie „wiadomości specjalnych” z art. 278 § 1 k.p.c. nie obejmuje wiedzy dotyczącej treści obowiązującego prawa oraz reguł jego tłumaczenia. Zatem w oparciu o te przesłanki Sąd Apelacyjny uznał za niedopuszczalny wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu prawa autorskiego, a zatem wykonał obowiązek wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny wskazał także, że materiały w postaci opisanych zabaw, tekstów piosenek, wierszyków, którymi posługiwali się nauczyciele w trakcie nauki języka angielskiego, nie mogą być przedmiotem praw autorskich, a żadnych innych opracowań, zwłaszcza naukowych, nie wykonywali oraz że rzeczą typową dla każdego etapu edukacji jest przygotowanie przez nauczyciela programu, który będzie w danych jednostkach czasowych realizowany. Tego typu czynności wykonawcy usługi są konieczne, uprzednie, mają charakter techniczny, pomocniczy i przygotowawczy. Nawet, jeśli zostaną zmaterializowane na piśmie nie mogą być utożsamiane z dziełem, którego dotyczy umowa, bowiem ta dotyczyła przeprowadzenia zajęć przedszkolnych. Tym samym odniósł się do dowodów w postaci autorskich materiałów do zajęć wykonanych przez zainteresowane.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na

podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt 1 i 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.), mając także na względzie uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r., II UZP 2/16 (OSNP 2017 nr 1, poz. 6).

aw